

УДК 93/94:378.1/004.9

Ріжняк Р. Я.

кандидат педагогічних наук, професор кафедри математики, Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка (Україна, Кіровоград), rzhniak@gmail.com

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХХ СТ. – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

Наведено результати дослідження еволюції розвитку протягом періоду 1960–2010 років технологічного забезпечення дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України, яке є актуальним аспектом вивчення історії інформатизації вищої освіти. В статті висвітлений розвиток наукових обґрунтувань технологічного забезпечення дистанційного навчання починаючи з праць наукового колективу під керівництвом В. М. Глушкова та його послідовників – О. М. Довгялла, А. О. Стогнія – до основних узагальнень технологічного забезпечення, що були проведені науковцями НТУУ “КПІ” та спільними зусиллями НАН та МОН України в образі Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій. Крім того, у статті розкрито еволюція платформ дистанційного навчання, якими називають програмне забезпечення, що дозволяє не тільки розміщувати матеріали, спілкуватися та контролювати знання студентів, але й здійснювати управління курсом та процесами навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, вищій навчальній заклад, технологічне забезпечення, наукове обґрунтування, програмне забезпечення, платформа, телекомунікаційне забезпечення.

Дистанційне навчання (ДН) – це форма організації та реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію переважно екстериторіально, принципово використовуючи при цьому комп’ютерні мережі Інтернет/Інтранет та інформаційно-комунікаційні технології. Дослідження еволюції розвитку протягом періоду 1960–2010 років технологічного забезпечення ДН у вищих навчальних закладах України як нової форми організації навчального процесу є актуальним аспектом вивчення історії інформатизації вищої освіти. Результати такого дослідження можуть пролити світло на більш загальні проблеми – вивчення еволюції наукової думки про впровадження інформаційних технологій у вищій школі України, встановлення основних закономірностей розвитку вітчизняної інформатики, а також особливостей апаратного та програмного забезпечення процесів інформатизації вищих навчальних закладів. Попередні дослідження з історії ДН в основному були присвячені вивченню еволюції освітніх структур з організації дистанційного навчального процесу на Україні [1; 2] та в світі [3]. Проте еволюція технологічного забезпечення ДН у вищих навчальних закладах України в кінці ХХ – на початку ХХІ століття систематично та ґрунтовно науковцями не досліджувалася.

Мета цієї статті – дослідити історію розвитку технологічного забезпечення ДН у вищих навчальних закладах України протягом періоду 1960–2010 років у контексті дослідження історії становлення і розвитку інформатики та її впровадження у вищій школі України на вказаному історичному проміжку. Досягнення мети дослідження буде проводитися шляхом розв’язання таких задач: а) дослідження історії розвитку технологічного забезпечення організації та функціонування ДН у вищих навчальних закладах України; б) формулювання основних закономірностей розвитку технологічного забезпечення ДН.

Історія технологічного забезпечення ДН починає свій відлік задовго до початку формування на Україні перших форм організації електронної освіти на відстані. Саме до технологічних обґрунтувань такої форми навчання ми відносимо обґрунтування електронного навчання у вищій школі України. Так, в роботі [4] були представлені результати досліджень з технології створення спеціалізованого програмного забезпечення та розробки автоматизованих навчальних курсів, проведених в Інституті кібернетики АН УРСР під керівництвом В. М. Глушкова протягом 60–70-х років ХХ століття; у роботах О. М. Довгялла та А. О. Стогнія [5–8] були досліджені технології навчального діалогу, що дозволило проектувати ефективні режими інтерактивної взаємодії у процесі навчання; були отримані нові результати в області комп’ютерної дидактики; розроблена технологія функціонування комп’ютерної дидактичної лабораторії для відпрацювання основних педагогічних та науково-технічних рішень у проектах електронного навчання (70-ті – початок 80-х років ХХ століття); в роботі О. В. Ібрагімова [9] були отримані істотні результати з дослідження технології створення людино-машинних діалогових систем та автоматизованих навчальних курсів; зі створення технологій розробки експертно-навчальних систем та розвитку комп’ютерної дидактики; з технології використання телематики як основи для формування та розвитку концепції гнучкого безперервного навчання (80–90-і роки ХХ століття). В роботах П. В. Стефаненка [10] (початок 2000-х років) була розроблена технологія індивідуалізації модульної дистанційної дидактичної системи на основі застосування соціоніки та нейрон-лінгвістичного програмування, яка включала: використання навчальних експертних систем для реалізації продуктивної моделі представлення знань; застосування семантичних нейронних мереж як моделі представлення знань; застосування штучних нейронних мереж для контролю знань студентів; використання біометричних систем для ідентифікації особистості студента при організації підсумкового контролю. В роботі [11] авторського колективу під керівництвом А. М. Гуржії (2004 рік) були отримані результати щодо вивчення можливостей використання технологій, заснованих на використанні відео та мережі Інтернет: визначена оптимальність співвідношення синхронних та асинхронних комунікаційних технологій; розкритий зміст технологічних платформ, що забезпечують роботу слухачів з освітніми ресурсами.

Окремо слід відзначити вклад у розвиток технологічного забезпечення ДН наукового колективу закладу, який був створений в листопаді 2004 року наказом МОН України на базі Українського центру дистанційної освіти НТУУ “КПІ” – Українського інституту інформаційних технологій в освіті НТУУ “КПІ” (УІТО) [12]. Головним підсумком роботи науковців УІТО стало обґрунтування технології створення Web-освітнього простору для підтримки навчання, який призначений для підвищення якості навчання за рахунок використання досягнень сучасних інформаційних технологій, організації дистанційного

керування навчанням і забезпечення web-доступу до різних захищених освітніх web-ресурсів (див. [12], розділ “Публікації та дослідження”, джерело 2009 року: В. М. Валуйський, М. В. Гончаренко, А. А. Павловський, А. О. Новацький “Створення освітнього простору для навчання”). Вказаний освітній простір використовує web-орієнтовану систему єдиного доступу, яка характеризується масштабованістю, великою кількістю функцій і може бути інтегрована з іншими компонентами системи, навчальну платформу Moodle, систему віртуальних робіт на основі програмного продукту LabView. В межах середовища розроблена програма “Система централізованого керування”, яка дозволяє керувати навчанням в різних навчальних платформах. Особливістю реалізації її є орієнтація на вільно поширюване програмне забезпечення, що дозволяє створювати web-освітній простір при мінімальному фінансуванні. Даний web-освітній простір і зараз забезпечує підтримку навчального процесу в УІТО НТУУ “КПІ”.

Пріоритетними у становленні та розвитку проблем використання комп’ютерних технологій у навчанні (в тому числі у ДН) були і залишаються дослідження, що були організовані спільно НАН та МОН України у межах функціонування Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем (далі у тексті – Центр) [13, с. 5]. Протягом 2005–2010 років до програми досліджень Центру входили нові перспективні розробки [13, с. 6]: високоінтелектуалізовані технології навчального діалогу; технології багатомовності та мільтилінгвістичних середовищ; архітектоніка глобальних науково-освітніх просторів; високодинамічні моделі неперервної освіти та електронних інформаційних технологій навчання; технології прискореного проектування інформаційно-освітніх ресурсів; технології взаємодії вчитель – учень – багаточільові електронні середовища. Досить важливим технологічним підсумком роботи Центру є постановка задачі про необхідність розвитку електронних систем навчання [13, с. 10] та організація фундаментальних досліджень, особливе місце в яких мають займати теорії інтелектуальних середовищ, навчальних діалогів та образного мислення [13, с. 14].

Програмне забезпечення ДН протягом усієї його еволюції у вищій школі України складалося із трьох його видів: програмне забезпечення для загальної організації функціонування дистанційної форми навчання у навчальному закладі; програмне забезпечення систем комп’ютерного тестування; платформи дистанційного навчання. Враховуючи, що дослідження історії розвитку програмного забезпечення перших двох видів є окремим предметом дослідження в рамках вивчення історії використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні вищим навчальним закладом та в реалізації контролю за навчальним процесом, зупинимося детальніше на висвітленні еволюції саме платформ ДН. Отже, платформою ДН називають програмне забезпечення, що дозволяє не тільки розміщувати матеріали, спілкуватися та контролювати знання студентів, але й здійснювати

управління курсом та процесами навчання. Крім того, платформа ДН – це специфічне програмне забезпечення (або програмне середовище) для розробки електронних курсів, що дозволяє інтегрувати та обробляти різні формати медіа-файлів, підтримує міжнародні стандарти електронного навчання, має засоби підтримки різних платформ дистанційного навчання, надає можливість використовувати шаблони та отримувати якісний навчальний курс. Еволюційні процеси розвитку платформ ДН у вищій школі України (а, отже, вибір та подальший розвиток конкретної платформи) залежали від кількох важливих факторів: а) відповідність платформи цілям та умовам її використання; б) наявність висококваліфікованих фахівців (програмістів) у штаті вищого навчального закладу для створення власної платформи; в) наявність локалізованої (української, чи російської) версії конкретної платформи; г) власний фінансовий стан вищого навчального закладу; д) наявність державної (чи грантової) підтримки вищого навчального закладу у контексті розвитку ДН. На даний час кількість розроблених у світі платформ дистанційного навчання наближається до двохсот. Згідно звіту про стан розвитку дистанційного навчання в Україні (див. [12], розділ “Публікації та дослідження”, джерело 2008 року – “Стан розвитку дистанційного навчання в Україні (станом на 11.02.2008)”, джерело 2009 року – аналітичний огляд “Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті України: поточний стан, проблеми і перспективи розвитку”) невеликий відсоток вищих навчальних закладів розробляють власну платформу ДН, більшість використовує програми визнаних виробників [14, с. 492]. До найбільш використовуваних у вищих навчальних закладах України належать Moodle, eLearning Server, Blackboard, WebCT Campus Edition, WebCT Vista, IBM Lotus LearningSpace, WebTutor, Sakai, Доцент, Прометей, Орокс тощо. Для всіх цих платформ загальним є те, що вони відповідають основним та загальноприйнятим у світі вимогам та стандартам організації ДН. Тобто вони доступні, персоналізовані, модульні, прості у використанні, інтерактивні, адаптовані, відповідають вимогам комп’ютерної безпеки тощо. Серед представлених систем є системи з відкритим кодом: Moodle – протягом всієї історії розвитку ДН в Україні була однією з найкращих систем розробки дистанційних курсів та підтримки дистанційного навчання, використовувалася більшістю навчальних закладів України (див. [12], розділ “Публікації та дослідження”, джерело 2008 року – “Стан розвитку дистанційного навчання в Україні (станом на 11.02.2008)”) як система підтримки дистанційного, заочного та очного навчання; Sakai – платформа призначена для створення систем підтримки дистанційного навчання, для організації групової роботи та створення портфоліо окремих користувачів, система представляє собою набір програмних засобів, що допомагають підтримувати денну форму навчання та організовувати заочну; ILIAS – використовується у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка, Українській академії друкарства та

Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності [15, с. 157], а також комерційні (Blackboard, WebCT, eLearning Server, WebTutor, Прометей, ДОЦЕНТ). Системи з відкритим кодом мають ті ж самі вбудовані функції, що й комерційні, але вони дозволяють пристосовувати інструменти до певних вимог користувача.

Детальний аналіз різних платформ ДН у розрізі: призначення платформи; загальна характеристика платформи; програмна архітектура платформи; публічний доступ до документації; якість документації; простота та зручність інсталяції та обслуговування; надійність експлуатації; ефективний інструментарій відновлення; можливість незалежної роботи; можливість швидкого та ефективного створення резервних копій дистанційних курсів; можливість роботи в режимі off-line; інструментарій з розроблення дистанційних курсів і міграції курсів між різними платформами; надаваний рівень сервісів дистанційного навчання; масштабованість платформи; управління дистанційними курсами; відповідність міжнародним стандартам підтримки дистанційного навчання; рівень технічної та методичної підтримки платформи; цінова політика проводився у таких наукових публікаціях: [14] – аналізувалися платформи Moodle, eLearning Server, Blackboard, WebCT Campus Edition, WebCT Vista, IBM Lotus LearningSpace, WebTutor, Sakai, Доцент, Прометей, Орокс; [12], розділ “Публікації та дослідження”, В. М. Валуцький Науково-дослідна робота “e-Learning платформи підтримки дистанційного навчання (аналіз і порівняльна оцінка)” – проаналізовані платформи IBM Lotus LearningSpace Forum 3.x, IBM Lotus LearningSpace 5.x, IBM Lotus Learning Management System 1.x, IBM Lotus Workplace Collaborative Learning 1.x – 2.x, WebCT Campus Edition 4.1, WebCT Vista 3.0, Blackboard 6.x; [15] – Moodle, WebCT, LearningSpace, ILIAS, VLE, LMS, Веб-клас ХПІ; [12], розділ “Публікації та дослідження”, джерело: аналітичний огляд “Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті України: поточний стан, проблеми і перспективи розвитку” – проведений аналіз забезпеченості вищих навчальних закладів України програмними засобами, що використовуються для дистанційної форми навчання або її елементів. Хоча вказані наукові праці і були присвячені аналізу різних характеристик зазначених платформ, автори досліджень зробили схожі висновки, у яких стверджувалося, що усі розглянуті системи є переважно системами управління навчальним процесом і з їх використанням можливою є організація доступу до навчальних матеріалів, а також забезпечення на достатньому дидактичному рівні взаємодії між викладачем та студентом, тестування та оформлення звітності. Суттєвої різниці між функціями комерційних продуктів та безкоштовних не існує, різниця полягає лише в гарантіях якості та фінансових затратах на придбання та утримання. Але з точки зору авторів зазначених досліджень, недоліком таких систем є відсутність власних засобів саме створення мультимедійного контенту, такі функції виконує інший клас програмних продуктів. Тому, по-перше, доцільним

було б створення вітчизняної інтегрованої системи, яка поєднувала б функції систем управління навчанням та систем створення мультимедійного контенту, а також враховувала б особливості навчання в сучасному українському вищому навчальному закладі. По друге, нагальною для ДН у вищій освіті України стала потреба в практичній реалізації банку інформаційних ресурсів навчального призначення спільного користування, так як у ході впровадження системи ДН в Україні протягом 1990–2009 років було напрацьовано достатньо багато програмних й інформаційних продуктів навчального призначення, які були не сумісні між собою.

Еволюція телекомунікаційного забезпечення ДН вищої освіти України є складовою частиною історії розвитку телекомунікаційних мереж закладів вищої освіти та науки України, яка вже була нами досліджена в [16]. Тому ми наведемо лише ті висновки, які стосуються історії телекомунікаційного забезпечення ДН: а) створення телекомунікаційної мережі закладів освіти і науки України УРАН та Академічної мережі обміну даними (АМОД) НАН України протягом короткого 10-річного періоду з кінця 90-х років ХХ століття до середини першого десятиліття ХХІ століття стало визначним у контексті започаткування перших ростків дистанційного навчання в Україні: Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України, Українського центру дистанційної освіти при НТУ “КПІ”, Проблемної лабораторії дистанційного навчання НТУ “ХПІ”; б) на базі побудованих науково-освітніх мереж зроблено продуктивні кроки у розв’язанні питань щодо побудови академічної системи комп’ютеризованих наукових видань (наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України для Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського), щодо створення вищими навчальними закладами України власних інформаційних ресурсів, банків даних і знань, інформаційно-пошукових систем, що успішно використовуються і зараз в системі дистанційного навчання.

Таким чином, дослідження історії розвитку технологічного забезпечення ДН у вищих навчальних закладах України протягом періоду 1960–2010 років наводить на такі висновки щодо основних закономірностей цього процесу.

1. Саме оригінальними дослідженнями закономірностей організації електронного навчання, що були організовані в Інституті кібернетики НАН України В. М. Глушковим, були започатковані у нашій країні роботи з технологічного обґрунтування ДН. Головними підсумками еволюції технологічного забезпечення ДН вищої школи України стали, по-перше, обґрунтування науковцями УІТО технології створення Web-освітнього простору для підтримки навчання [12], по-друге, постановка у Міжнародному науково-навчальному центрі інформаційних технологій та систем задачі про необхідність розвитку електронних систем навчання, особливе місце в обґрунтуванні яких мають займати теорії інтелектуальних середовищ, навчальних діалогів та образного мислення [13].

2. Дослідження історії розвитку програмного забезпечення ДН вищої освіти України, у ході розробки якого було напрацьовано достатньо багато програмних та інформаційних не сумісних між собою продуктів, привело до висновку про необхідність узагальнення та систематизації напрацьованих досягнень у вигляді, по-перше, створення вітчизняної інтегрованої системи управління навчанням та створення мультимедійного контенту, а по-друге, практичної реалізації банку інформаційних ресурсів навчального призначення спільного користування.

3. Дослідження еволюції телекомунікаційного забезпечення ДН вищої освіти України дає підстави стверджувати, що, по-перше, науково-освітні телекомунікаційні мережі закладів освіти і науки України УРАН та АМОД були створені протягом короткого 10-річного періоду з кінця 90-х років ХХ століття до середини першого десятиліття ХХІ століття і стали визначними у контексті започаткування перших ростків ДН в Україні, а по-друге, на базі побудованих науково-освітніх мереж зроблено продуктивні кроки у розв'язанні питань щодо створення вищими навчальними закладами України власних інформаційних ресурсів, банків даних і знань, інформаційно-пошукових систем, що успішно використовуються і зараз в системі ДН.

Список використаних джерел

1. Блошинський І. Г. Історія створення, структура та аналіз сучасного стану впровадження дистанційної форми навчання у вищих навчальних закладах України / І. Г. Блошинський // Збірник наукових праць №59. Серія: Педагогічні та психологічні науки / гол. ред. Потапчук Є. М. – Хмельницький: Вид-во Нац. акад. Держ. прикordon. служби України ім. Б. Хмельницького, 2011. – С.7–11.
2. Освітній портал / Історія становлення дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/ukraine/>
3. Шуневич Б. І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки [Текст]: дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Шуневич Богдан Іванович; Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2008. – 509 арк.
4. Педагогическая деятельность В. М. Глушкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iprinet.kiev.ua/gf/pedag-deyat-valoh.htm>
5. Балл Г. А. Теоретический анализ обучающих программ: Сообщение 1 / Г. А. Балл, А. М. Довгялло, Е. И. Машбыт // Новые исследования в педагогических науках. – 1965. – №4. – С.10–14.
6. Глушков В. М. Диалог, управляемый вычислительной машиной / В. М. Глушков, А. М. Довгялло, З. Л. Рабинович, А. А. Стогний. – К.: Наукова думка, 1974. – 12 с.
7. Довгялло А. М. Диалог пользователя и ЭВМ: основы проектирования и реализации / А. М. Довгялло / АН УССР, Институт Кибернетики им. В. М. Глушкова. – К.: Наукова думка, 1981. – 232 с.
8. Довгялло А. М. Диалог человека и ЭВМ / А. М. Довгялло, А. А. Стогний. – М.: Знание, 1975. – 66 с.
9. Ибрагимов О. В. Экспертно-обучающие системы / О. В. Ибрагимов, В. А. Петрушин. – К.: АН СССР Ин-т кибернетики им. В. Глушкова, 1989.
10. Стефаненко П. В. Дистанційне навчання у вищій школі: Монографія / П. В. Стефаненко. – Донецьк: ДоНТУ, 2002. – 400 с.
11. Гуржий А. Н. Дистанционное обучение: Технологические платформы / А. Н. Гуржий, С. А. Довгий, О. В. Копейка, С. П. Поленюк, В. В. Самсонов, А. Е. Стрижак. – К., 2004. – 224 с.
12. <http://uiite.kpi.ua/>
13. Гриценко В. И. Перспективы компьютерного обучения / В. И. Гриценко // Управляющие системы и машины. – 2009. – № 2. – С.3–14.
14. Борисовська Ю. О. Аналіз сучасних програм дистанційного навчання / Ю. О. Борисовська, О. С. Козлова,

О. А. Лисенко // Вестник ХНТУ: Проблемы высшей школы. – 2010. – №2 (38). – С.491–496.

15. Шуневич Б. І. Теоретичні основи дистанційного навчання: навчальний посібник / Б. І. Шуневич. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. – 244 с.

16. Різняк Р. Я. Створення та функціонування науково-освітніх комп'ютерних мереж закладів вищої освіти та науки України / Р. Я. Різняк // Історія науки і біографістика. – 2012. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/INB/2012-3/12_riznyak.pdf

References

1. Bloschchyns'kyu I. H. Istoriya stvorennya, struktura ta analiz suchasnoho stanu vprovadzhenya dystantsiynoyi formy navchannya u vyshchikh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny / I. H. Bloschchyns'kyu // Zbirnyk naukovykh prats' №59. Seriya: Pedagogichni ta psykholohichni nauky / hol. red. Potapchuk Ye. M. – Khmel'nyts'kyu: Vyd-vo Nats. akad. Derzh. prykordon. sluzhby Ukrayiny im. B. Khmel'nyts'koho, 2011. – С.7–11.
2. Osvitniy portal / Istoriya stanovlennya dystantsiynoyi osvity v Ukrayini [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.osvita.org.ua/distance/ukraine/>
3. Shunevych B. I. Rozvytok dystantsiynoho navchannya u vyshchii shkoli krayin Yevropy ta Pivnichnoyi Ameriky [Tekst]: dys... d-ra ped. nauk: 13.00.01 / Shunevych Bohdan Ivanovych; Instytut vyshchoyi osvity APN Ukrayiny. – K., 2008. – 509 ark.
4. Pedagogicheskaya deyatel'nost' V. M. Hlushkova [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.iprinet.kiev.ua/gf/pedag-deyat-valoh.htm>
5. Ball H. A. Teoretichesky analiz obuchayushchikh proqramm: Soobshchenye 1 / H. A. Ball, A. M. Dovhyallo, E. Y. Mashbyts // Novye yssledovaniya v pedagogicheskikh naukakh. – 1965. – № 4. – С.10–14.
6. Hlushkov V. M. Dyaloh, upravlyaemyy vychyslytel'noy mashynoy / V. M. Hlushkov, A. M. Dovhyallo, Z. L. Rabynovych, A. A. Stohnyy. – K.: Naukova dumka, 1974. – 12 s.
7. Dovhyallo A. M. Dyaloh pol'zovatelya y EVM: osnovy proektirovaniya y realizatsyy / A. M. Dovhyallo / AN UССР, Ynstytut Kybernetiky im. V. M. Hlushkova. – K.: Naukova dumka, 1981. – 232 s.
8. Dovhyallo A. M. Dyaloh cheloveka y EVM / A. M. Dovhyallo, A. A. Stohnyy. – M.: Znanye, 1975. – 66 s.
9. Ybrahymov O. V. Ekspertno-obuchayushchye systemy / O. V. Ybrahymov, V. A. Petrushyn. – K.: AN SSSR Yn-t kybernetiky im. V. Hlushkova, 1989.
10. Stefanenko P. V. Dystantsiynе navchannya u vyshchii shkoli: Monohrafiya / P. V. Stefanenko. – Donets'k: DoNTU, 2002. – 400 s.
11. Hurzhyy A. N. Dystantsyonnoe obuchenye: Tekhnologicheskyye platformy / A. N. Hurzhyy, S. A. Dovhyy, O. V. Kopeyka, S. P. Polenyuk, V. V. Samsonov, A. E. Stryzhak. – K., 2004. – 224 s.
12. <http://uiite.kpi.ua/>
13. Hrytsenko V. Y. Perspektivy komp'yuternoho obuchenyya / V. Y. Hrytsenko // Upravlyayushchye systemy y mashyny. – 2009. – №2. – С.3–14.
14. Borysovs'ka Yu. O. Analiz suchasnykh proqram dystantsiynoho navchannya / Yu. O. Borysovs'ka, O. S. Kozlova, O. A. Lysenko // Vestnyk KhNTU: Problemy vysshey shkoly. – 2010. – №2 (38). – С.491–496.
15. Shunevych B. I. Teoretychni osnovy dystantsiynoho navchannya: navchal'nyy posibnyk / B. I. Shunevych. – L'viv: Vydavnytstvo Natsional'noho universytetu “L'vivs'ka politekhnika”, 2006. – 244 s.
16. Rizhnyak R. Ya. Stvorennya ta funktsionuvannya nauково-osvitnikh komp'yuternykh merezh zakladiv vyshchoyi osvity ta nauky Ukrayiny / R. Ya. Rizhnyak // Istoriya nauky i biohafistyka. – 2012. – №3 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/INB/2012-3/12_riznyak.pdf

Rizhnyak R. Ya., Ph.D., Professor of the Department of Mathematics of the Volodymyr Vynnychenko Kirovograd State Pedagogical University (Ukraine, Kirovograd), rizhnyak@gmail.com

The history of technological support of distance education in higher school Ukraine (the end of XX – beginning of XXI century)

The article presents the results of a study of the evolution during the period of 1960–2010 years of technological support of distance education in higher educational institutions of Ukraine, which is important aspect of the study of the history of higher

education informatization. The article highlights the development of scientific studies of technological support of distance education starting from the works by scientific team led by V. M. Glushkov and his followers – O. M. Dovhyallo, A. O. Stogniy – to the main generalizations of technological support that were conducted by scientists NTU “KPI” and the joint efforts of NAS and MES of Ukraine in the form of the International Research and Training Center of Information Technologies. In addition, the article highlights the evolution of distance education platforms, which is called the software that allows not only to post material, to communicate and monitor students’ knowledge, but also to course management and learning processes.

Keywords: distance education, higher educational institution, technological support, scientific studies, software, platform, telecommunications software.

Ризняк Р. Я., кандидат педагогических наук, профессор кафедры математики, Кировоградский государственный педагогический университет им. Владимира Винниченко (Украина, Кировоград), rizhniak@gmail.com

История развития технологического обеспечения дистанционного обучения в высшей школе Украины (конец XX – начало XXI века)

Приведены результаты исследования эволюции развития в течение периода 1960–2010 годов технологического обеспечения дистанционного обучения в высших учебных заведениях Украины, которое является актуальным аспектом изучения истории информатизации высшего образования. В статье освещено развитие научных обоснований технологического обеспечения дистанционного обучения начиная с работ научного коллектива под руководством В. Н. Глушкова и его последователей – А. М. Довгялла, А. А. Стогния – до основных обобщений технологического обеспечения, проведенных учеными НТУУ “КПИ” и совместными усилиями НАН и МОН Украины в образе Международного научно-учебного центра информационных технологий. Кроме того, в статье раскрыта эволюция платформ дистанционного обучения, которыми называют программное обеспечение, позволяющее не только размещать материалы, общаться и контролировать знания студентов, но и осуществлять управление курсом и процессами обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, высшее учебное заведение, технологическое обеспечение, научное обоснование, программное обеспечение, платформа, телекоммуникационное обеспечение.

* * *

УДК 324“2014”

Богатчук С. С.
кандидат исторических наук,
доцент кафедры истории Украины та філософії,
Вінницький національний аграрний університет
(Україна, Вінниця), svetabogatchuk@ukr.net

ВИБОРИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ 2014 Р.

На основі наукових поглядів, аналізу українського законодавства, статистичних даних та емпіричних методів дослідження відзначається, що вибори є найважливішою формою прямої демократії – безпосередньою участю громадян держави у формуванні представницьких органів влади.

Метою дослідження є вивчення та аналіз проведення однієї з форм прямої (безпосередньої) демократії в Україні – позачергових виборів до Верховної Ради України 2014 р. Вибори повинні стати незмінною політичною цінністю побудови демократії в Україні. Становлення інститутів виборчої демократії в Україні за роки незалежності відбувається складно й часто змінюються види самої виборчої системи, що впливає й на хід політичного розвитку держави.

Ключові слова: вибори, виборча система, демократія, політичні партії.

Характеризуючи стан наукової розробки проблеми, відзначаємо, що на основі правового підходу вибори та їх різновиди досліджували українські вчені М.Афанасьєва, Н.Богашева, І.Коліушко, О.Лавринович, М.Ставнічук, В.Федоренко, Ю.Фрицький, В.Шаповал та інші. Не менші дискусії навколо цієї проблеми тривають у середовищі політиків та законодавців. Грунтовна монографія видана вченим-політиком Ю.Б. Ключковським, присвячена виборчим системам та українському законодавству [1]. Тема ж позачергових виборів в Україні 2014 р. опрацьована більше в публіцистичній літературі, та потребує подальшого наукового дослідження.

Становлення інститутів виборчої демократії в Україні за роки незалежності відбувається складно й часто змінюються види самої виборчої системи, що впливає й на хід політичного розвитку держави.

Під виборчою системою в Україні розуміється передбачений законодавством порядок формування представницьких органів у державі. Сукупність правових норм, що регламентують порядок виборів, становить виборче право. Основними джерелами виборчого права є Конституція України, Закон України “Про вибори народних депутатів України” від 22.10.2011 р. [2].

Ставши незалежною державою, Україна проголосила курс на розвиток демократичного суспільства (ст. 1 Конституції України 1996 р.) [3]. Відповідно принципу демократії у виборах до вищого законодавчого й представницького органу влади України – Верховної Ради – приймають участь усі повноправні громадяни держави.

Вибори є найпоширенішою та найсистемнішою формою здійснення народовладдя з метою формування та легітимізації народного представництва. Ще в ХХІ ст. держави, які не проводять вибори [4, с. 25].

Історія виборчого процесу в Україні розпочинається з перших кроків незалежності. Вибори до українського парламенту першого і другого скликання відбувалися за мажоритарною виборчою системою. В 1998 р. Україна перейшла від мажоритарної до змішаної системи виборів, за якої 225 депутатів парламенту обирали від мажоритарних округів і 225 за партійними списками. Тоді було встановлено 4% бар’єр проходження партій.

В 2002 р. змішана виборча система була змінена на пропорційну, виборчий бар’єр зменшувався до трьох відсотків. І в 2006р., і в 2007 р. парламентські вибори в Україні проходили за пропорційною виборчою системою. Як і в Україні, так і в інших країнах, політичні партії відіграють основну роль у формуванні центральних і місцевих органів влади, однак, не всі зареєстровані партії беруть участь у формуванні та діяльності парламенту й уряду. Так, у роботі парламенту були задіяні лише партії, які внаслідок виборів подолали прохідний бар’єр й здобули депутатські мандати [5].

Після парламентських виборів 2012 р. за змішаною виборчою системою суттєві зміни до виборчого законодавства не вносилися.

Системи паралельного змішування, за яких частина депутатів обирається за принципом відносної більшості в одномандатних округах, а інша – за партійними списками, почали застосовуватися на практиці у пострадянських державах. Досі така система застосовується у Литві, де 71 депутат Сейму обирається в одномандатних округах, а 70 – у єдиному загальнодержавному виборчому окрузі за методом найбільших остач при 5% бар’єрі. До виборчої реформи 2006 року подібна система застосовувалася на виборах Державної Думи Російської Федерації [1, с. 78].

22 лютого 2014 р. було відновлено Конституцію за редакцією 2004 р.

24 липня 2014 р. після розпаду коаліції Президент приймає рішення про призначення нової дати проведення виборів до українського парламенту.